

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК «МОЛОДІ НАУКОВЦІ»

Інформаційний вісник видається за сприяння молодіжної громадської організації «Пантеон наук».

Випуск 3, Лютий 2009

**ХТО НЕ ЗНАЄ МИНУЛОГО,
ТОЙ НЕВАРТИЙ МАЙБУТНЬОГО**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК

“МОЛОДІ НАУКОВЦІ”

Випуск №3, Лютий 2009

ЧИТАЙТЕ У ВИПУСКУ

Хто не знає минулого, той невартий майбутнього	2
Свідомість молодого науковця у радянський час і нині: чий повідець свободи довший?	4
Аспірантура: погляд вчора і сьогодні	8
Аспірантські будні...без маски	11
Української культури – ціла «Бочка»	13

Хто не знає минулого, той невартий майбутнього

Сучасне демократично-інформаційне суспільство дає молодій людині усе: свободу вибору, віросповідання, свободу мислення, слова. Але чомусь розуміння цієї свободи часто є неадекватним чи спотвореним. Ще Шарль-Луї Монтеск'є застерігав, що «свобода» не означає вседозволеності, це право робити усе, чого не заперечує закон. Можна лише додати – моральний закон також.

Свобода не знімає з нас відповідальності знати своє минуле, цінувати надбання культури, примножувати духовні та матеріальні скарби нації. Свобода також не дозволяє нам ганебно ставитись до людей інших національностей, для неї чужі такі поняття, як ксенофобія, киріофобія, антисемітизм, геноцид, суїцид, фашизм, нацизм, «вищість і нижчість рас» тощо. Свобода – це не навчання на власних помилках, це бажання уникнути їх, засвоївши уроки минулого. Свобода – це потреба творити майбутнє нового «зразка», майбутнє, до якого прагнули віками наші батьки. Свобода – це ідеал людяності, доброти, любові. Свобода – це постійна боротьба за збереження культурної національності та самобутності, за утвердження суспільних ідеалів та принципів рідного народу. Свобода немислима без досвіду, без того багажу знань, що допоміг би уникнути прикрих помилок, хибних кроків. Ось чому свобода, історична свідомість та знання становлять нерозривну тріаду у досягненні успіху.

Тому знати історичне минуле своєї нації та інших народів – обов'язок кожної людини, бо хоча історичний виклад науковців відрізняється часто і трактуванням події, і описом воєнних дій, і кількістю втрат чи здобутків, все ж історія може поділитися з нами досвідом, показати шляхи вирішення проблемної ситуації.

Запитаємо: «Чи може історія навчити нас уникати помилок?» Є відомий латинський вислів:

«Історія — учитель життя», який історики часто перефразовують так: «Люди не вчаться на помилках історії — це найголовніший урок історії». Та все ж хочеться вірити, що люди роблять певні висновки з минулих подій, хоча дуже часто тлумачать їх неправильно і неадекватно узагальнюють. Сьогодні багато говорять про значення історичної пам'яті у формуванні національної свідомості. Це правда. Коли будь-який народ пробуджується до самостійного національного життя, він шукає своїх коренів.

Символічними, водночас і пророчими лишаються слова Івана Франка: «Отак ми всі йдемо в одну громаду, скуті святою думкою, а молоти в руках. Хай прокляті ми світом, позабуті, ми ломимо скалу, рівняємо правді путі. А щастя всіх прийде по наших аж кістках...» Саме такою бачив він місію тогочасних героїв визвольних змагань, людей, які усе життя боролися за добробут майбутньої держави. Проте не треба українську історію лише «з бромом читати», як закликав Володимир Винниченко. Адже, попри Берестечко і Батурин, Крути і Бабин Яр, у нас були перемоги та тріумфи.

Основною проблемою історичної свідомості українців сьогодні є акцентування владою якщо не на трагічних, то на суперечливих історичних подіях, що є досить специфічним методом виховання патріотизму у громадян; а також поступова втрата суспільством інтересу до власної історії, а, значить,

і до самого себе. Для більшості іноземців наша країна залишається terra incognita, пустою сторінкою в історії людства.

Але ж наше минуле не краще й не гірше за минуле будь-якої іншої країни, ми мали перемоги й поразки, тріумфи й трагедії, героїв та негідників. Нашу історію треба читати без брому, бо Україні сьогодні дуже потрібний «історичний оптимізм». Ми не можемо погодитись з уже усталеним іміджем «славних прадідів великих правнуки погані»!

Якщо нехтуватимемо історичною пам'яттю, то можемо назавжди залишитися напівгромадянами чи напівукраїнцями. Трагедії історії не зникають і не забуваються. Ми маємо думати про завтрашній день. Але якщо завтрашній день буде оповитий історичною неправдою чи байдужістю, то він ніколи не стане завтрашнім.

Не дарма також визначні мислителі людства писали про те, що той, хто контролює минуле, той визначає й майбутнє. Тому треба старатись зберегти національну пам'ять, щоб не загубитись у потоці інших культур. Треба цінувати і поважати самих себе, з гідністю ставитись до інших, треба повертатися до своєї величі, до історії.

Формувати історичну пам'ять та культуру повинна держава. Але ця пам'ять не має створювати у нації образ багатостраждальності українського народу. Молодь треба

виховувати на історії величі, а не болю, вселяти оптимізм і бажання пишатися країною, а не вічно оплакувати її втрати. Бо позитив зіпсувати дуже легко. Проте набагато гіршою є ситуація, коли сама молодь відкидає своє минуле, не прагне збагатитись досвідом та знаннями, які за багато років нагромадили державні, політичні, громадські діячі. Суцільна глобалізація, денаціоналізація формує нашу свідомість космополітичною, загально розвиненою, але і безкорінною, позбавленою бажання самоідентифікації та самоутвердження, що можливе лише в умовах власного етносу чи нації. Усе це загрожує нам величезним культурним колапсом, втратою індивідуальності та державності.

Суспільство сьогодні ставить перед молоді людиною багато нових викликів – хай це не боротьба за територіальну незалежність, політичну самобутність, але це інша, набагато жорстокіша боротьба – за збереження власного «я», збереження чистоти душі, це постійна боротьба з численними фата-морганями сьогодення – алкоголем, наркотичною залежністю, духовним зубожінням, віртуальною реальністю, втратою інтересу до спілкування, скованістю. Є безліч методів, щоб подолати ці «паразити-міражі ХХІ століття», треба лише навчитись їх бачити та шукати...можливо, і в минулому досвіді.

Христина Процак

Свідомість молодого науковця у радянський час і нині: чий повідець свободи довший?

*...Що могутніше розуму?
Йому – влада, сила і панування
над всім Космосом.
К.Е. Ціолковський*

«Жити в суспільстві і бути вільним від нього неможливо». Таку тезу і різні спогади про себе у спадок кожній людині на пострадянських теренах залишила радянська доба. Одні з дрозом згадують минуле, читаючи оприлюднені документи про злочинні дії держави. Інші – з ностальгією перебирають у пам'яті епізоди власного життя, наповненого всіма барвами. І тих, і інших – мільйони. Мільйони, які мають єдине, чого в людини не можна відібрати, – свободу як право обирати власне ставлення до певних обставин і право йти власним шляхом у цих обставинах. Але як поставитися до радянського минулого, якщо керуватися розумом, а не почуттями?

Міряємось повідцями...

За радянських часів державні установи і сама держава були залучені до діяльності багатьох галузей народного господарства. Наскільки відкрито пропагувався «культ» контролю і відповідальності, настільки «у затінку» розрослися хаші бюрократії. Поряд із такими такими позитивами, як житлове забезпечення, через радянську бюрократію молодий талановитий науковець не мав бажання активно працювати у певному науковому напрямку. Адже щоб патент на винахід ученого швидко зареєстрували, слід було смикнути за ниточки зв'язків, або ж мати на нього замовлення держплану, що надавалося переважно в оборонній промисловості. Інакше за роки очікування реєстрації винахід втрачав актуальність. Значна перевага зарплати слюсаря-чорнороба також змушувала

«відмовлятися» від посади інженера із власною ініціативою і «революційними» задумами.

До списку «гріхів» радянського часу можна додати табування тем і навіть цілих галузей науки (генетика і кібернетика, як «гулящі дівки імперіалізму» в «ранньобрежнєвський» період); зосередження в руках держави інформаційного капіталу та перекривання вільних потоків інформації для науковців; неможливість обіймати наукові посади без прийняття партійної ідеології, що спричинялося до формування подвійної свідомості і змушувало молодих учених досягати значних результатів «не завдяки», а «всупереч».

Зникнення СРСР призвело до різкого ослаблення української науки. Позбавлені підпорок бюджетного фінансування, занепали цілі галузі економіки; це спричинило безконтрольність і безвідповідальність у сфері нових економічних відносин. Міжнародний досвід свідчить, що економічно слабка, нехай і демократична, держава не потребує великої науки...

За короткі роки незалежності у свідомості українців слово «науковець» встигло перетворитися на синонім до «злиденного існування», і далекоглядні мамусі й татусі застерігають своїх чад від вибору цього нелегкого шляху. Адже нині в сучасній Україні престиж належить не виробникам чистого інтелектуального продукту, а спритним ділкам, які вмело танцюють на канаті «бізнес – політика». Суспільство, переорієнтоване на їхню хибну мораль, мимоволі рівняється на цих нових

т. зв. успішних людей, носіїв ідеології, далекої від таких «смішних» понять, як моральність, справедливість, повага до людини праці. Де шукати альтернативу «радянській гамівній сорочці»?

Вольному воля, дурному – степ...

На зміну табуйованим темам та обслуговуванню науковою інтелігенцією ідеологічних потреб партійно-державної верхівки на молодого науковця нахлинуло море інформації та свобода вибору тем для дисертаційних досліджень. Хоробро обрізавши нескінченний ланцюжок джерел, майбутній «кандидат» незабаром впливає на твердий ґрунт дисертаційного рукопису. В іншому випадку – його збиває з ніг хвиля інформаційного моря з усіма невітшними наслідками по цьому.

обмежує вибір теми наукової роботи певним колом т. зв. «дисертабельних» тем. При цьому виключаються теми з певним ризиком результатів, теми, що вимагають комплексного підходу (буває важко довести ступінь вкладу кожного учасника), теми на стику наук (створено штучні перешкоди при затвердженні двох керівників дисертацій). Тому висота польоту мислі вченого витатиме під стелею обмежень тем дисертацій, що за останні роки були встановлені навіть до тих, які офіційно числяться в тематиці наукової установи. І все-таки це краще, аніж, наприклад, з позицій гуманітарія, оцінювати твір не так з боку художності, як з позицій дотримання автором ідеалів у дусі соцреалізму...

Що гірше для молодого науковця: партійна ідеологія чи замаскована залежність від грошового мішка?..

Від інформаційної навали «нашому брату» слід остерігатися і такої небезпеки: замість ідеологічного тиску партії може підкрастися духовна залежність від «іншого», «інакшого» наукового бачення/авторитету, що панує біля інформаційних витоків. Через «хворобу» «науковим божком» молодий учений ризикує втратити оригінальність власних наукових розробок, що врешті призведе до завуальованої тавтології чужих ідей.

Вільний вибір тем також ставить підніжку науковцю на шляху до написання дослідження у знайденому новому, оригінальному перспективному напрямку. Виконання дисертації

Всі забаганки за ваші...

Окрім сказаного, в українській науці є ще дві проблеми: надзвичайно слабка фінансова підтримка (причина) і велика плінність кваліфікованих кадрів (наслідок). Але т. зв. «відтік мозку» виник і триває не лише через український недостатній фінансування науки як сфери професійної діяльності (низька зарплата основного і допоміжного персоналів, значні труднощі у придбанні нових приладів і матеріалів для досліджень, велика проблема забезпечення наукових кадрів житлом тощо). Є ще й інша проблема, про яку в нас не люблять говорити, – це значна привабливість

для молодих учених західного способу життя з його можливістю пересуватися різними країнами, доступністю усього необхідного для дослідницької роботи, високим рівнем західних стандартів. У час державних замовлень у літературі, музиці, мистецтві, час кон'юнктурного формування смаків та уподобань, однаковості та безлику важко сказати, що гірше для молодого науковця: партійна ідеологія чи замаскована залежність від грошового мішка...

Терпи, козаче... професором будеш!
Попри всі спокуси та негаразди на

лучення-терміни, щось на кшталт «народної демократії», «антипартійної групи», «лженауки кібернетики» тощо. Під контролем партійного керівництва тодішні ЗМІ, а точніше «засоби масової дезінформації», ці словосполучення поширили, а згодом вони стали загальноприйнятими. Звичайно, в тих умовах не могло бути навіть натяку на критичні зауваження.

Невдало нафантазований термін «кандидат наук» набув великого поширення в СРСР і в «країнах соціалістичного табору». Ми й зараз часто його вживаємо, не задумую-

Наукові ступені легко даються високим посадовим особам та є товаром, який можна придбати за гроші.

шляху науки, молодий учений прагне до самоствердження в якості «кандидата наук». Нині Україна приєднується до Болонського процесу, який передбачає два рівні навчання, кілька університетських ступенів (бакалавр, магістр) та... єдиний докторський науковий ступінь. А як же бути з «кандидатом»?..

30-ті роки ХХ століття... Чорна сторінка нашої історії – голодомор. А ще колишні політруки й комісари зі слабкою науковою підготовкою, які неспроможні були написати докторську дисертацію... на наукових посадах. Щоб полегшити здобуття вченого ступеня малограмотними претендентами і дати їм право займати посади доцента і професора, інші керівні посади в навчальних і наукових закладах, у 1934 р. партійні органи запровадили спрощену дисертацію і ступінь «кандидата наук». Лише в тоталітарному суспільстві можна було згори за забаганкою високих керівників запровадити будь-які словоспо-

чись над змістом. Що ж означає словосполучення «кандидат наук»? Воно походить від грецького «candidatus» – особа в білій тозі, яка претендує на високий пост (від «candidus» – яскраво-білий). Якби словосполучення «кандидат наук» мало означати кандидата на вченого, то мало би звучати як «кандидат у науковці», але ж якої галузі науки?

Право видачі дипломів про наукові ступені, яке в усьому світі належить ректорам університетів, передали спеціально створеним адміністративним органам, які насамперед цікавилися класовим походженням претендентів, їх партійністю та поглядами. І хоч потреба у «кандидатстві» зникла, науковий ступінь для слабких та малограмотних залишився, а «спеціальний орган» змінив назву та «орієнтацію». Нині – це ВАК.

Як не вмер Данило...

Така двоступенева система сьогодні на шляху вченого є каменем спотикання, який уже важко перескочити. Через відсутність

ідентичних наукових ступенів в Україні та в зарубіжних країнах виникають значні труднощі при складенні міждержавних домовленостей про взаємне визнання наукових ступенів. Труднощі виникають і при написанні «Підсумку» (Summary) авторефератів, зокрема при спробі перекласти діючі ступені іноземними мовами.

За останні роки стала помітною девальвація вчених ступенів, зумовлена насамперед тим, що наукові ступені легко даються висо-

кандидатської дисертації дає молодим фахівцям основні навички наукової праці, дозволяє їм краще зорієнтуватися при обранні свого шляху в науку, перевірити себе при здобутті ступеня кандидата наук і тоді вже вирішити: чи продовжувати добиватися подальшого зростання в науці, тобто чи братися за виконання докторської дисертації. Так, своїми високими вимогами, наявність нинішніх докторських дисертацій частково захищає наукове середовище від проникнення слабо

Підготовка двох дисертацій забирає у претендентів близько 20 років найбільшого наукового потенціалу.

ким посадовим особам та є товаром, який можна придбати за гроші.

А попри те, виклавшись у кандидатську дисертацію, «кандидату» слід знову запастися терпінням. Адже тема докторської дисертації, за сучасними надуманими вимогами ВАКу, не може бути продовженням кандидатської.

Підготовка двох дисертацій забирає у претендентів близько 20 років найбільшого наукового потенціалу. Адже з оглядкою на вимоги ВАКу ці, переважно якраз найбільш здібні, працездатні, вчені займаються діяльністю, прямо не пов'язаною із науковим пошуком, яка нічим не збагатить результати досліджень і не дасть жодної наукової віддачі. Це частково закриває шлях до наукових установ талановитим, неординарним особистостям, які можуть здійснити талановите відкриття у певній галузі науки, але не в стані виконати всіх формальних вимог до докторської дисертації.

Contra spem spero...

І все-таки є сподівання, підготовка

підготовлених науковців та випадкових людей у науці. Окрім того, наявність ступеня кандидата наук полегшує доступ до наукової роботи і наукових закладів молодих претендентів, в т.ч. здібної молоді. А пройдений нелегкий шлях відразу дає нашим докторам наук відчуття впевненості на високій науковій посаді (професора, завідувача кафедри, відділу і т.п.), можливість формувати свою наукову школу.

На жаль, суспільний статус української науки та її вплив на життя держави знижуються й далі. В українському парламенті є мільярди і їхні водії, народні вожді і їхні охоронці – але практично немає авторитетних учених.

Українське суспільство гостро потребує реформ. І саме пошук свободи молодими науковцями може стати тим поштовхом, який ці реформи зумовить. Треба лише спробувати позбутися повідця, якої б довжини він не був і з чого б не був зроблений.

При написанні статті були використані матеріали Л. Савенка, В. Локтева, Я. Ганіткевича, С. Кульчицького, А. Комарової, В. Діденка, М. Дробнохода, Л. Царик.

Світлана Шинкарук

Аспірантура: погляд вчора і сьогодні

Часто сьогодні з уст молодих науковців лунають скарги, що зараз важко вчитися, що раніше було краще і легше. Ми вирішили перевірити, чи справді так. Про умови навчання та вступу в аспірантуру розпитали тепер вже викладача з великим досвідом, кандидата технічних наук, доцента кафедри «Електроприводу і автоматизації промислових установок» НУ «Львівська політехніка», колишнього юного аспіранта Львівської Політехніки, пана Валерія Олексійовича Місюренка.

- Валерію Олексійовичу, розкажіть, будь ласка, з чого почалася ваша наукова діяльність. Якою була аспірантура у ті радянські часи?

- Навчався я в аспірантурі досить давно, це були ще 60-ті роки. Вступив спочатку на заочну форму навчання. Тоді на кафедру електроприводу на 2 місця претендувало 3 кандидати. Я в цей час працював в Калусі вже третій рік, закінчивши Львівську Політехніку. Після вступних іспитів ректор запропонував мані заочну аспірантуру, оскільки я не був місцевим. Там я провчився 2 роки. За цей час склав кандидатські екзамени і 1965 року перевівся на стаціонарне навчання. Захистився аж 1969 року.

60-ті роки – це був розквіт вищої школи в радянському союзі. Тоді СРСР займав чи не перше місце щодо рівня освіти. Тоді ми вчилися 5 років, це була радянська система, яку колись запозичили у німців. Треба зазначити, що багато уваги приділялося спеціальній підготовці, формуванню інженера. Оскільки у молоді був ентузіазм, прагнення до освіти, були і високі конкурси. У моїй студентській групі з 25 приблизно 13 молодих науковців мали медалі. Складали 5 загальних предметів, і щоб вступити, треба було одержати майже усі відмінні оцінки.

Щодо аспірантури, то у шістдесяті роки в науці було дуже велике поповнення молоддю. Настрій панував творчий. Усі хотіли займатися наукою, але на нашій кафедрі була тенденція – приймати в аспірантуру людей, які вже попрацювали на промисловості. Не пригадую випадків, щоб в аспірантуру тоді брали одразу після закінчення інституту. Приходили на навчання вже маючи певний досвід роботи в промисловості, а також зі своїми ідеями і темами, які треба було тільки скоригувати. Так було і в мене. Я працював і саме на роботі зацікавився наукою, почав, поряд з виконанням виробничих завдань, займатись науковими пошуками. Мав набраний великий експериментальний матеріал. Я тоді приїхав на кафедру навіть зі своїм випробувальним стендом, щоб проводити дослідження. Треба врахувати і ту особливість, що потужних засобів для розрахунків у той час не було, обчислювальна техніка — недоступна. Єдиним інструментом стали аналогові обчислювальні машини. Ще одна особливість – треба було обов'язково мати впровадження у виробництво. Це не було впровадження на папері, як роблять зараз. Тоді вимагали відгук від

промисловості, що дійсно твоя робота впроваджена в технологічний процес чи використана проектним інститутом, науковими дослідницькими інститутами. Треба сказати, що процес написання та експериментальних досліджень і впровадження був досить тривалим. Тому за 3 роки аспірантури практично ніхто не зміг захиститися. У нас на кафедрі була така тенденція, що треба було апробувати матеріали роботи певний час. Тому середній термін від початку роботи над кандидатською дисертацією до моменту захисту становив 5-7 років.

- Що Ви можете сказати про сьогодинішнє навчання в аспірантурі? Чи можете провести якісь паралелі?

- Навчання в аспірантурі тоді досить умовно можна назвати навчальним процесом, бо не було обов'язкових занять, які необхідно відвідувати. Ми мали можливість на вибір прослухати певний цикл лекцій. Навчання зводилось, в основному, до самостійної роботи, підготовки, виступу на кафедрі і його апробації. Керувала аспірантами в ті роки практично одна особа – завідувач кафедри. Цікаво також, що у ті роки більшість аспірантів після закінчення залишались на кафедрі. Тому нас заохочували до набування досвіду викладацької роботи. Завідувач кафедри навіть аспірантам, які формально не мали права читати лекції, дозволяв це робити.

- Пане Валерію, чи були у ті часи аспірантські об'єднання чи громадські організації? Якщо так, то чи брали Ви в них участь?

- Чесно кажучи, не пригадую, щоб брав участь у громадських організаціях аспірантів. У нас були тільки конференції молодих вчених. Зараз таке також практикують, але воно більше формалізоване, тоді було спонтанним. А ще хочу додати, що такі великі терміни написання та захисту робіт, можливо, пов'язані і з

труднощами доступу до науково-технічної літератури. В наші часи Інтернету не було, тому єдиним «рятивним колом» залишались бібліографічні журнали, в яких рецензували роботи практично з усього світу. Потужні бібліотеки зосереджувались в Москві. Аспіранти обов'язково туди їздили. Я багато разів побував у бібліотеці Леніна в Москві, де можна було ознайомитися з дисертаційними роботами з дозволу ректора. Були і мікрофільми, які можна було замовити. Їх прислали з Петербургу і з Москви. Зараз отримати інформацію набагато простіше.

- Розкажіть, будь ласка, хто спонсорував усі ваші поїздки? Це були державні кошти чи власні?

- Так, нас спонсорувала держава. Сьогодні, на жаль, через економічну кризу та політичні проблеми з фінансуванням науки трохи складно. Коли я вчився, то було декілька статей витрат на аспірантів. Ми мали досить непогану стипендію. Держава також виділяла кошти на придбання обладнання для дослідницького стенду, фінансувала усі поїздки та відрядження.

- Скільки часу забирало у Вас навчання? Чи знаходили ще вільну хвилинку для себе, для хобі?

- Так, у мене було 3 хобі – шахи, преферанс і спорт.

- А що у ті часи давало навчання в аспірантурі? Які перспективи відкривало на майбутнє?

- Чесно скажу, що коли я вчився в аспірантурі, у мене не було мети кар'єрного росту, мене цікавив сам процес діяльності. Наука дуже близька до творчості митців, бо коли є складна проблема і ти довго до неї йдеш, витрачаєш час та сили і в одному момент знаходиш рішення, дійсно є бажання кричати «Еврика»! Це таке задоволення, такий емоційний злет. Робота в науково-дослідному інституті визначила мій подальший шлях і бажання податися в науку.

Щодо росту і кар'єри, то в університеті це традиційна ієрархія – асистент, старший викладач, доцент і професор. Щоб пройти усі ці ланки потрібні час і певні зусилля. Діяльність науковця ділиться на викладацьку і наукову роботу, і обидва ці напрямки є обов'язковими. У наші часи «професор» - це було щось практично недосяжне. На нашій кафедрі був лише один професор, а докторів наук не було взагалі. Захистити докторську у радянські часи було складно. Тепер це набагато простіше. Є потужні засоби, які допомагають проведенню досліджень.

- Валерію Олексійовичу, тепер, коли за спиною такий великий багаж знань та досвіду, чи не жалієте, що подалися в науку?

- Важко сказати. Після закінчення університету нам дозволяти відповідно до рівня знань обирати місце роботи, яке пропонувала комісія. Я мав три варіанти – Калуга, Вільнюс і Воронеж. Дещо підштовхнуло до наукової діяльності і те, що деякий час працював консультантом ЮНЕСКО. Але не жалію. Я багато років пропрацював у Львівській Політехніці. Це мені подобається, тут я отримав змогу побувати за кордоном, там попрактикуватись.

- Що б Ви хотіли побажати молодим науковцям?

- Знаєте, поради усі дають, але я вважаю, що кожна людина має самостійно визначитись. Головне – клімат у колективі, де ти працюєш і особистість твого керівника. Людські якості керівника, його професійні знання, стиль роботи – усе це передається учневі. Тому побажати можна одного – вміти обирати правильно керівника. Це великий відсоток майбутнього успіху.

- Як Ви думаєте, коли були сприятливіші умови для навчання аспірантів – тоді чи зараз?

- Не знаю, для мене було краще тоді. Був молодий, мав багато ідей, думок,

прагнень, життя було попереду. Думаю, що для теперішньої молоді теж кращого часу нема. Вийхати за кордон у наші часи було практично неможливо. А сьогодні формально проблеми відсутні.

- Ви згадували, що після закінчення інституту усіх студентів направляли на роботу. Але чи могли Ви самотужки кудись влаштуватись, чи потрібно було обирати лише з того, що запропонувала комісія?

- Оскільки навчання і система були плановими, держава виділяла кошти і місця, орієнтуючись на потребу спеціалістів в різних галузях, тому щороку інститут отримував запрошення на роботу. Тоді факультетська комісія на чолі з деканом пропонувала тобі роботу. Ти міг і не погоджуватись, але отримати вільний диплом для власного працевлаштування було важко.

- Як Ви вважаєте, чи не було це обмеженням прав і свобод, чи, навпаки, так було краще?

- Думаю, якщо держава платить за навчання, а це досить серйозні кошти, адже комерційного навчання тоді не було, то вона мала право направити тебе туди, де бракувало персоналу. Наприклад, на закінчення нашого курсу припав період освоєння земель Казахстану, і 40-50% наших студентів направили на елеватори у Казахстан. Лише після 3 років роботи вони мали право на вільне працевлаштування. Оскільки держава фінансувала наше навчання, то треба було потім це відпрацювати. Це не є втрачені роки, адже ти набуваєш професійного досвіду. Зараз треба, щоб держава також брала більше участі у працевлаштуванні, враховуючи ситуацію на ринку праці. Дивує, коли після закінчення університетів люди працюють не за професією, – це не нормально. Але треба приймати життя таким, яким воно зараз є, бо вплинути на нього практично не можливо.

Розмовляла Христина Процак

Аспірантські будні...без маски

Попри численні обіцянки як чиновників, так і працівників навчальних закладів щодо повного соціального забезпечення студентів та аспірантів вишів, попри запевнення про вседоступну поінформованість і необмеженість прав та свобод молодих науковців, ми переконалися, що не так усе гарно, як хотілось би...

Наш співрозмовник (аспірант ЛНУ «Львівська політехніка») побажав зберегти анонімність, щоб уникнути неприємностей та негараздів, яких торік було забагато.

- Розкажіть, будь ласка, детальніше про той прикрий інцидент, що трапився з вами напередодні нового навчального року.

- Умови проживання у гуртожитку наприкінці 2008 навчального року справді були неприємними. Особливо це було відчутно після того страшного буревію, що прокотився Львівщиною. Сильний вітер та град пошкодили дах нашого гуртожитку. Почалося затікання кімнат від верхнього поверху аж до низу, що охопило 3 поверхи. В одній із затоплених кімнат проживав я. Студенти почали масово звертатись до адміністрації студмістечка та органів управління, але з їхнього боку не було жодної реакції. Це тривало аж до приїзду студентів на початку нового навчального року. Я, як аспірант, проживав у гуртожитку ціле літо, змушений був проживати у затопленій кімнаті. Умови були важкими, але іншого виходу не було. Досі не розумію, чому зі сторони адміністрації не було ні найменшого бажання допомогти. Мабуть вони

сподівались, що усе само собою вирішиться, а студенти самотужки відремонтують гуртожиток. Проте збитки були дуже великими, адже затопило 8 кімнат. Потрібен був капітальний ремонт. Усього цього можна було б уникнути, якби адміністрація одразу полагодила дах. Студентів добровільно-примусово заохочували ремонтувати житло. Ми, разом зі студентами, які проживали у моїй кімнаті, самостійно усе лагодили. А обіцянки адміністрації студмістечка не виконала ні на 1% - ні будматеріалами нас не забезпечили, ні робочого персоналу на допомогу не було. Єдине, що радує, але це стосується лише мого випадку, що згодом мене переселили на деякий час в іншу кімнату. Але добитись цього було важко, доводилось щодня вистоювати під стінами кабінету директора студмістечка. На мою думку, треба негайно наводити порядок серед органів керування студмістечком, бо інакше краще не буде.

- А де Ви проживаєте зараз?

- Зараз проживаю у кімнаті, що відремонтував за власні кошти.

- До кого Ви зверталися за допомогою у тій складній ситуації?

- Перше, що ми зробили – написали заяву із зібраними підписами мешканців потерпілих кімнат, яку мої сусіди занесли деканові будівельного факультету, бо саме він відповідає за поселення у студмістечку. Відгуку не було ніякого. Потім написали заяву на ім'я директора студмістечка. Одразу результату також не було. Потішали, що з часом...кошторис складений, але бракує грошей. Протягом майже місяця нас потішали обіцянками. Але, коли ми прийшли до директора всією студентською братією, то тоді почали щось робити. Усе тривало більше 3 місяців.

- Вам повернули кошти, які затратили на ремонт?

- Ні, попри багаторазові обіцянки, грошей ми таки не побачили.

- Можливо, Вам варто було звертатись ще в інші органи?

- Розумієте, проживання в гуртожитку – це не лише відстоювання своїх прав, там ще треба «втриматись». Якби ми продовжували далі, то від того було б гірше лише нам. Сумніваюся, що після такої сутички я б залишився там надалі. Таких людей їм не треба. Усе було зроблено дуже обережно і тому так довго тривало.

Ви не пробували звертатись до студентської Ради?

- Ми готували таке звернення, але, після того, як нам надали інше місце для тимчасового проживання, ми капітулювали. Не знаю, чи зроблено все правильно, чи ні, але наразі вийшли зі ситуації не на свою користь. Звичайно, залишились образи.

- Будете боротись, щоб повернути свої кошти?

- Мабуть, ні. Бо і часу нема, і не знаю, як ця ситуація вплине на ставлення до мене. Боюсь, що не зрозуміють.

Розмовляла Христина Процак

Української культури – ціла «Бочка»

Можливості культурного розвитку сучасної молоді людини значно масштабніші, ніж колись. Окрім можливості вільного спілкування, незаангажованості, безпартійності, ми маємо доступ до різних джерел інформації, крім того, ми самі можемо створювати ці джерела, активно займатись пропагандою популяризацією? усього українського та рідного через різноманітні заходи, вечірки, громадські організації та культурні рухи, зібрання та наради, конференції та програми обміну досвідом. Можливостей багато, треба лише захотіти. Як, наприклад, не пошкодували власних сил та часу організатори «Бочки». Як саме виникла ідея створити мультимистецький проект під такою кумедною назвою? До цього долучилися конференції, семінари, книжки... Цей проект, що об'єднав молодих поетів, музикантів, художників, акторів, створено не заради бізнесу, а для підтримки молоді. Прагнули, щоб було менше пафосу, більше справ, різноманітних акцій. Чи вистачило часу? Адже кожен із організаторів (а від початку їх четверо – Ігор Зарудко, Катерина Карунік, Сергій Онищенко та Олена Рибка) мав свої обов'язки, інтереси і проблеми. З кількості проведених акцій та заходів самі можете оцінити.

«БОЧКУ» створено для реалізації творчого, лідерського потенціалу та участі в організації і проведенні культурних, просвітницьких, благодійних акцій, а також з метою здійснення культурно-просвітницької, творчої діяльності, спрямованої на задоволення і захист законних творчих, соціальних та інших спільних інтересів членів організації та молоді Харкова. Поза цими словами – уже піврічна діяльність, проведення кількох поетичних читань, поєднаних із виступами музичних гуртів: «Дегустація творчої молоді», «Бочка. Version 22.11», виїзд до Донецька і прийом донеччан у Харкові на «БОЧКА»-Фесті, літературно-музичний фестиваль «911. Прямий масаж серця», проведений спільно із Харківською музичною лігою. Ми не єдині, зрештою, хто робить щось для розвитку культурного руху в Харкові, але щоразу пересвідчуємося в тому, що не зайві.

Східні регіони сьогодні стереотипно сприймаються як тотально російськомовні. І пояснення тому дається дивне: «так історично склалося». Але ж варто згадати, приміром, Розстріляне відродження (20-30-ті роки ХХ століття), харківських романтиків і багатьох інших, щоб цю «історичність» заперечити. Навпаки, мовою значної частини культурного прошарку нашого міста була українська. І хай це не більшість, але люди, які представляють науку, мистецтво, духовність, а не ринок (у гіршому значенні цього слова). І для того, щоб не стати «базарниками», маємо продовжувати традицію, не лякаючись браку часу або грошей.

Довіра до владних структур сьогодні, на жаль, не надто висока. Коли управління культури ініціює закриття театрів або скорочення штатів через нестачу коштів, навіть не шукаючи альтернативних варіантів, а

українська книгарня «Поезія» на однойменній площі закривається на невизначений час і без особливих зважань на протести, розумієш, що розводити руками і говорити «маємо те, що маємо» недостатньо для розв'язання проблеми. Структури на кшталт «Просвіт» і «Спілки української молоді» теж заполітизовані або пропагують поклоніння віночків-шароварів-вареників, не завжди відчуваючи, що часи змінилися і треба змінювати й риторику.

Саме тому створення організацій, які приносять нові методи роботи, базуючись на імперативі «молодь для молоді», творячи позитивний і незаангажований імідж сучасної української культури, є нагальним. Часто згадуємо нашу першу акцію – похід до комплексу «Каритас-Харків», де виховуються понад 50 дітей різного віку. Ідея була такою – принести не солодощів-іграшок, як це зазвичай роблять благодійники, а книжок. Усвідомлення того, що харківська малеча часто позбавлена можливості адекватно спілкуватися рідною мовою, близькості до світу сучасної української культури, не було болючим відкриттям. На наше привітання діти відреагували насторожено, а один хлопчик навіть сказав: «А мы не понимаем украинского». Але вже за п'ять хвилин малі діти сиділи півколом і захоплено слухали поезію. Чому? Тому що ми не вдавались до повчань і зверхності, а спробували зацікавити їх. І, виявилось, все вони розуміють, ще й прислухаються. Можливо, для когось це спілкування навіть стане переломним моментом для усвідомлення себе в річищі української культури. Принаймні, для декого з наших друзів і нових знайомих спілкування рідною мовою стало престижним і позитивним.

Олена Рибка

НАД ВИПУСКОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Відповідальний за випуск:

Микола Семенюк

Тел: (8097) 611-94-39,

ICQ: 415202113

mykola.semenyuk@gmail.com

<http://panteon-nauk.at.ua/>

Журналісти:

Христина Процак

Світлана Шинкарук

Олена Рибка

Комп'ютерна верстка:

Олег Кохан

Комп'ютерний дизайнер:

Юля Міюшкович